

Т. М. Гульчук, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ТЕКСТОТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НАУКОВЕ ПОНЯТТЯ

Гульчук Т. М.

Текстотворча компетентність як наукове поняття

У статті уточнюється поняття «текстотворча компетентність курсантів морського коледжу» на основі аналізу наукової літератури з лінгводидактики.

Текстотворча компетентність є провідним індикатором сформованості професійної компетентності особистості, а її складники корелюються з вимогами професіограми до представників певного фаху. Ураховуючи, що майбутня професійна діяльність випускників морського коледжу пов'язана з необхідністю спілкування з представниками різних держав, носіями різних мов, важливим складником текстотворчої компетентності автор вважає вміння ефективного й толерантного міжкультурного спілкування. Як свідчить аналіз спеціальної літератури, професійна діяльність майбутніх моряків потребує вміння обрати потрібний комунікативний код, що забезпечує адекватне сприймання й відповідну передачу інформації, оскільки помилки в цих ситуаціях неприпустимі.

Текстотворча компетентність майбутніх моряків містить комплекс умінь, пов'язаних з різними видами мовленнєвої діяльності, здійсненням міжкультурної комунікації.

Ключові слова: текстотворча компетентність, міжкультурне спілкування, професійна діяльність.

Гульчук Т. М.

Текстотворческая компетентность как научное понятие

В статье уточняется понятие «текстотворческая компетентность курсантов морского колледжа» на основе анализа научной литературы по лингводидактике.

Текстотворческая компетентность является ведущим индикатором сформированности профессиональной компетентности личности, а ее составляющие коррелируются с требованиями профессиограммы к представителям определенной профессии. Учитывая, что будущая профессиональная деятельность выпускников морского колледжа связана с необходимостью общения с представителями разных государств, носителями разных языков, важной составляющей текстотворческой компетентности автор считает умение эффективного и толерантного межкультурного общения. Как

показывает анализ специальной литературы, профессиональная деятельность будущих моряков требует умения выбрать нужный коммуникативный код, обеспечивающий адекватное восприятие и соответствующую передачу информации, поскольку ошибки в этих ситуациях недопустимы.

Текстотворческая компетентность будущих моряков содержит комплекс умений, связанных с различными видами речевой деятельности, осуществлением межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: текстотворчий компетентность, межкультурное общение, профессиональная деятельность.

Зміни в сучасному суспільстві потребують адекватних змін і в системі освіти, зокрема надання пріоритету компетентнісному підходу, системне впровадження якого допомагає розв'язати завдання, пов'язані з поетапним формуванням важливих особистісних якостей, суб'єктивного досвіду учня; практичну зорієнтованість змісту навчання.

Провідними ознаками компетентнісного підходу науковці (З. Бакум, Н. Бібік, А. Богуш, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Ісаєва, О. Копусь, Л. Мамчур, Н. Перхайло, О. Семенов та ін.) вважають такі: загальносоціальне і особистісне значення сформованих знань, умінь, навичок, якостей і способів продуктивної діяльності; формування компетенцій як сукупності змістових орієнтацій, що базуються на досягненні національної та загальнолюдської культури; створення ситуацій для комплексної перевірки вмінь практичного застосування знань і набуття ціннісного життєвого досвіду; інтегративна характеристика виявлення особистості, пов'язана з її здатністю вдосконалювати знання, уміння і способи діяльності; концентрація на кінцевих результатах навчання, що перевіряються у виробничих умовах; уміння розв'язувати практичні завдання; конкурентоспроможність у професійній сфері.

Погоджуємося з думкою Н. Голуб: «виділення у складі ключових компетентностей комунікативної підкреслює важливість освітнього завдання сучасної школи – навчити учнів ефективного спілкування, яке не обмежується формулюванням окремих речень чи фраз, а передбачає обмін певним досвідом, інформацією, емоціями, почуттями й переживаннями, закладеними в текст.

Отже, якість спілкування прямо залежить від володіння прийомами текстотворення» [4].

Таким чином, у структурі комунікативної компетентності провідне місце належить текстотворчій – здатності до первинної та вторинної комунікативної діяльності, – що формується передовсім у процесі роботи з різнотипними текстами [8, с. 8].

Проблема формування текстотворчих умінь і навичок учнів і студентів не нова в сучасній лінгводидактиці. Зокрема, у дослідженнях Н. Голуб, О. Горошкіної, Л. Мамчур, М. Пентилюк та ін. наголошено, що текст є джерелом інформації, продуктом, засобом і об'єктом діяльності. Особливості методики формування текстотворчих умінь і навичок учнів розкрито в наукових працях Н. Бондаренко, Л. Варзацької, В. Мельничайка, Т. Ладиженської, Г. Шелехової та ін. Організації текстотворчої діяльності учнів і студентів присвячено наукові публікації Т. Горохової, Т. Грубої, О. Караман, Л. Овсієнко та ін.

Крім того, науковці не залишили поза увагою і формування текстотворчої компетентності учнів і студентів. Зокрема, Н. Перхайло дослідила особливості формування текстотворчої компетентності учнів профільної школи. У дисертації Л. Кратасюк теоретично обґрунтовано, створено й експериментально перевірено методику формування в учнів 5-6 класів умінь створювати тексти різних типів за допомогою інтерактивних методів, прийомів і форм навчання, проаналізовано основні категорії лінгвістики тексту, з'ясовано поняття «текстотворча діяльність», «текстотворча компетентність», «текстотворчі вміння». О. Глазова в дисертаційній праці подає науково обґрунтовану та експериментально перевірену методику навчання п'ятикласників будувати тексти, яка, будучи зорієнтована на всі фази мовленнєвого акту, сприяє реалізації принципів перспективності та наступності у формуванні текстотворчих умінь. Водночас аналіз наукових студій переконує, що всебічного дослідження потребує проблема формування текстотворчої компетентності курсантів морського коледжу, оскільки «викладання мовного

курсу треба базувати на текстах із фаху студентів і різних типах завдань до них, адже саме текст є необхідним матеріалом, що сприяє інтенсифікації навчального процесу; надає великого значення розвитку усного мовлення студентів на побутовій і професійній основі» [10, с. 9].

Мета статті полягає в уточненні поняття «текстотворча компетентність курсантів морського коледжу» на основі аналізу наукової літератури з лінгводидактики.

У наукових дослідженнях поняття «текстотворча компетентність» тлумачать по-різному, зокрема пов'язують його з текстотворчою діяльністю – організованою вчителем чи самоорганізованою планомірною роботою, спрямованою на продукування текстів різних типів, стилів і жанрів [4].

М. Бондаренко розглядає текстотворчу компетентність як комплекс умінь усвідомлювати тему висловлювання і будувати його відповідно до окресленої теми; визначати основну думку майбутнього тексту та будувати власне висловлювання з урахуванням певного задуму і комунікативної стратегії; збирати й систематизувати матеріал для побудови власного тексту; планувати зміст висловлювання, надавати йому певного стилістичного забарвлення; правильно і свідомо добирати необхідні мовні засоби для оформлення висловлювання відповідно до ситуації спілкування; знаходити і виправляти недоліки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань; оцінювати побудований текст з погляду його змісту, форми, задуму і мовного оформлення [2].

На думку Н. Перхайло, текстотворча компетентність становить «інтегровану характеристику особистості, яка поєднує в собі її готовність до створення зв'язних висловлювань різних типів і стилів мовлення; володіння текстотворчими знаннями та вміннями, суб'єктивний досвід текстотворення у різних стандартних і нестандартних ситуаціях; здатність оцінювати та відповідати за власну текстотворчу діяльність. Сформованість текстотворчої компетентності старшокласників забезпечить їм ефективне текстове

спілкування у різних сферах життя, успіх навчальної і професійної діяльності» [12, с. 101].

Ретроспективний аналіз наукової літератури засвідчив, що дослідники (О. Копусь, О. Кучерук, Г. Лещенко та ін.) послуговуються терміном «текстова компетентність». Так, О. Кучерук, визначаючи цілі створення й використання системи методів навчання української мови в основній школі, зауважує, що «мовленнєва текстова компетентність – здатність володіти знаннями базових мовленнєвих понять; уміння в розумінні, інтерпретуванні, оцінюванні сприйнятого на слух, прочитаного тексту, розрізнення основної, другорядної інформації; здатність до асоціативної мовленнєво-мисленнєвої діяльності; здатність планувати майбутній текст; здатність до мовленнєвої творчості; вміння використовувати мовні засоби (усно, письмово) залежно від типу, стилю мовлення; здатність до контролю, самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності» [9].

О. Копусь вважає, що з-поміж власне фахових компетентностей (лінгвістичної, літературознавчої, методичної) учителя-філолога чільне місце посідає текстова компетентність, що виявляється в практичній діяльності студентів з оволодіння методами і прийомами інтерпретації тексту, зокрема й концептуальним аналізом художнього твору. Дослідниця зауважує, що текстова компетентність – це найвищий щабель філологічного осягнення текстового концепту, коли виявляється інтегративне мислення філолога в єдності й інтеграції лінгвістичної, літературознавчої і методичної компетентностей [7]. Суголосною є думка М. Вітошко: «Текстова компетенція – це філологічне осмислення художнього тексту, де виявляється інтегроване мислення філолога в єдності лінгвістичної і літературознавчої компетенцій» [3, с. 140].

О. Божко в наукових студіях, присвячених проблемі формування текстотвірних умінь і навичок учнів, послуговується поняттям «текстотвірна компетентність» і визначає його як виявлення здатності й готовності учня до здійснення текстотвірної діяльності, до використання на практиці текстознавчих і мовних знань і відповідних умінь, навичок. На її думку,

текстотвірна компетентність, по-перше, є основним складником мовленнєвої компетентності; по-друге, ґрунтується на вміннях і навичках здійснювати всі види текстотвірної діяльності. Отже, текстотвірна компетентність – це сформована особистісна якість як результат досвіду реалізації набутих теоретичних знань, а також умінь, навичок текстосприймання й текстотворення, що забезпечують успішність текстотвірної діяльності, і виявлення позитивного ставлення до її процесу та результату [1].

Нам імпонує думка Н. Перхайло, яка тлумачить поняття «текстотворча компетентність» у такий спосіб:

1) *готовність* особистості до прояву текстотворчої компетентності (ціннісно-сміслові характеристики – особистісно-мотиваційний аспект);

2) *знання* змісту текстотворчої компетентності (тобто когнітивний аспект), за допомогою яких реалізуються комунікативні, професійні, риторичні функції;

3) *уміння*, що надають змогу реалізувати праксеологічну, рефлексивну функції;

4) *досвід* прояву текстотворчої компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (тобто діяльнісний аспект);

5) *емоційно-вольова регуляція* процесу і результату прояву текстотворчої компетентності (рефлексивно-оцінний аспект);

6) *індивідуально-психологічні особливості* мовця (особистісний аспект) [11].

Сукупність цих складників є показником наявності в учнів низки індивідуальних якостей.

Неоднозначним є погляд науковців і на структуру текстотворчої компетентності. Узагальнимо думки:

- метатекстова мікрокомпетенція, що містить загальні знання про текст як засіб комунікації, створений для певних цілей та адресатів; усвідомлення текстотворення як умотивованої, цілеспрямованої та культурологічно зумовленої діяльності; усвідомлення важливості фонових

знань для інтерпретації та створення текстів; базові знання про жанри текстів та їх ознаки; текстотипологічна мікрокомпетенція – знання про специфіку текстотворення, уміння аналізувати культурні та комунікативні особливості висловлювань, уміння віднайти функційні текстові маркери в повідомленнях різних жанрів, уміння порівнювати тексти; текстопродуктивна мікрокомпетенція – це вміння будувати та редагувати тексти [6];

- трирівневе утворення, що складається з інвективної, диспозитивної та елокутивної субкомпетенцій, що відображають етапи текстопородження [5].

Перспективною вважаємо думку, що текстотворча компетентність містить текстотворчі знання, уміння, навички, досвід текстотворення, ціннісні ставлення та особистісні якості, готовність (здатність) створювати зв'язні висловлювання різних типів (Л. Перхайло); формування її відбувається в три етапи, пов'язані з текстотворчою діяльністю, зокрема: передтекстовий – виявлення особливостей побудови текстів під час сприймання, розуміння, інтерпретації висловлювання; власне текстовий – застосування мовних засобів відповідно до комунікативної мети в процесі породження мовлення; післятекстовий – удосконалення висловлювання (Л. Кратасюк).

Наслідком сформованості текстотворчої компетентності є сформованість текстотворчих умінь і навичок, зокрема *узагальнених текстотворчих умінь* (інформаційно-змістових, структурно-композиційних, граматико-стилістичних, редагування), спільних для всіх видів текстотворчої діяльності, і *спеціальних умінь*, що стосуються побудови конкретних типів текстів – розповіді, опису, роздуму. Спеціальні вміння текстотворення на рівні сприйняття, розуміння, відтворення, побудови й удосконалення текстів різних типів, стилів і жанрів формуються під час самостійної когнітивної й креативної текстотворчої діяльності, активізацію якої забезпечує особистісно зорієнтоване навчання [8, с. 8].

Аналіз визначень поняття «текстотворча компетентність» підтвердив неоднозначність його трактувань, відмінність у визначенні структурних компонентів, проте переконав, що його пов'язують здебільшого з

комунікативною компетентністю, котра є складником професійної компетентності майбутнього фахівця.

Текстотворча компетентність є провідним індикатором сформованості професійної компетентності особистості, а її складники корелюються з вимогами професіограми до представників певного фаху. Ураховуючи, що майбутня професійна діяльність випускників морського коледжу пов'язана з необхідністю спілкування з представниками різних держав, носіями різних мов, важливим складником текстотворчої компетентності вважаємо вміння ефективного й толерантного міжкультурного спілкування. Як свідчить аналіз спеціальної літератури, професійна діяльність майбутніх моряків потребує вміння обрати потрібний комунікативний код, що забезпечує адекватне сприймання й відповідну передачу інформації, оскільки помилки в цих ситуаціях неприпустимі.

Отже, текстотворча компетентність майбутніх моряків містить комплекс умінь, пов'язаних з різними видами мовленнєвої діяльності, здійсненням міжкультурної комунікації.

Перспективним для наших наукових студій вважаємо дослідження шляхів формування текстотворчої компетентності курсантів морських коледжів.

Література

1. **Божко О. П.** Текстотвірні вміння й навички як основа формування текстотвірної компетентності учнів [Електронний ресурс] / О. П. Божко. – Режим доступу: http://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp21/4/bozhko_tezi-zaporizhzhja.pdf
2. **Бондаренко М.** Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності учнів на уроках світової літератури / М. Бондаренко // Всесвітня література у сучасній школі. – 2012. – № 4 (375). – С. 12–14.
3. **Витошко М.** Комплексный анализ художественного текста как способ формирования текстовой компетенции у студентов филологических специальностей вузов / М. Витошко // Проблемы подготовки современного учителя. – 2011. – № 4(2). – С. 139–143.

4. **Голуб Н. Б.** Особливості текстотворчої діяльності учнів 5-7 класів в умовах компетентнісного навчання української мови / Н. Б. Голуб // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики. – 2013. – Вип. 20. – С. 72–76.

5. **Дымарский М. Я.** Проблемы текстообразования и художественный текст (на материале русской прозы XIX–XX вв.) / М. Я. Дымарский. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 1999. – 284 с.

6. **Кавицька Т. І.** Система вправ для формування текстотворчої компетенції у письмовому перекладі на іноземну мову / Т. І. Кавицька // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Вип. 92. – Серія : Педагогічні науки : Збірник. – Чернігів : ЧДПУ, 2011. – С. 112–125

7. **Копусь О. А.** Роль концептуального аналізу художнього твору у формуванні текстової компетентності майбутніх учителів української мови і літератури / О. А. Копусь // Наука і освіта. – 2015. – № 2. – С. 56–62.

8. **Кратасюк Л. М.** Інтерактивні методи в навчанні учнів 5-6 класів створювати тексти різних типів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кратасюк Людмила Миколаївна. – К., 2011. – 20 с.

9. **Кучерук О. А.** Цілі створення й використання системи методів навчання української мови в основній школі / О. А. Кучерук // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2012. – Вип. 61. – С. 95–101.

10. **Паламар Л. М.** Функціонально-комунікативні основи навчання українській мові у вузі в період національного відродження // Українська мова у вищих навчальних закладах України : тематичний збірник наукових праць / Укл. Л.М. Паламар, І. В. Коропенко. – К. : ІСДО, 1993. – С. 3–11.

11. **Перхайло Н.** Текстотворча компетентність як складова цільової домінанти профільного навчання української мови / Н. Перхайло // Теоретична і дидактична філологія. – 2013. – Вип. 14. – С. 90–100.

12. **Перхайло Н. А.** Текстотворча компетентність у світлі інноваційної освітньої парадигми [Електронний ресурс] / Н. А. Перхайло. – Режим доступу : http://конференция.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_2_25.pdf.

Hulchuk T. M.

Text-Creating Competence as a Scientific Concept

The article refines a concept “text-creating competence for maritime college cadets” on the base of linguodidactics research literature analysis.

Text-creating competence is a leading indicator for well-formedness of person professional competence. Its parts are correlated with the requirements of job profile diagram to the representatives of certain specialty. The author considers effective and tolerant intercultural communication skill as the important component of text-creating competence in view of the fact that future professional activity of maritime college graduates involves communication with the representatives of different countries and different language speakers.

According to special literature analysis, professional activity of future sailors needs a skill to choose the necessary communicative code that guarantees adequate perception and proper transfer of information because mistakes in such situations are unacceptable.

Text-creating competence of future sailors includes a set of skills related to different types of speech activity and performing intercultural communication.

Key words: text-creating competence, intercultural communication, professional activity.

Відомості про автора

Гульчук Тетяна Михайлівна – аспірантка кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Стаття надійшла до редакції 02.12.2015 р.

Прийнято до друку 19.12.2015 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Копусь О. А.

T. M. Hulchuk, SI “South Ukrainian National Pedagogical University Named After K. D. Ushynsky”

TEXT-CREATING COMPETENCE AS A SCIENTIFIC CONCEPT

Hulchuk T. M.

Text-Creating Competence as a Scientific Concept

The article refines a concept “text-creating competence for maritime college cadets” on the base of linguodidactics research literature analysis.

Text-creating competence is a leading indicator for well-formedness of person professional competence. Its parts are correlated with the requirements of job profile diagram to the representatives of certain specialty. The author considers effective and tolerant intercultural communication skill as the important component of text-creating competence in view of the fact that future professional activity of maritime college graduates involves communication with the representatives of different countries and different language speakers.

According to special literature analysis, professional activity of future sailors needs a skill to choose the necessary communicative code that guarantees adequate perception and proper transfer of information because mistakes in such situations are unacceptable.

Text-creating competence of future sailors includes a set of skills related to different types of speech activity and performing intercultural communication.

Key words: text-creating competence, intercultural communication, professional activity.

The changes in contemporary society require relevant changes in the educational system, particularly, consistent implementation of a competency-based approach, which makes it possible to solve the problems related to gradual formation of important personal qualities, student’s personal experience as well as practical orientation of the content of education.

The main features of competence-based approach are considered to be the following: general social and personal meaning of the formed knowledge, abilities, skills, qualities and methods of productive activity; the formation of competencies as a complex of content orientations based on the achievements of national and

universal culture; creating situations for a comprehensive testing of the ability to put knowledge to use and gaining axiological life experience; integrative characteristics of personality demonstration associated with the ability to improve knowledge, abilities and work methods; concentration on final results of studying which are checked in practice; the ability to solve practical issues; competitiveness in the professional sphere. The above mentioned features were defined by the scholars Z. Bakum, N. Bibik, A. Bohush, N. Holub, O. Horoshkina, O. Isaieva, O. Kopus, L. Mamchur, N. Perkhailo, O. Semenoh and others.

We agree with N. Holub's opinion that "distinguishing communicative competence amongst other essential ones stresses the importance of the educational task of a contemporary school – to teach effective communication which is not limited by building sentences of phrases, but involves sharing experience, information, emotions, feelings embodied in a text" [4].

Thus, the main component of communicative competence is text-creating one, i.e. the capacity for primary and secondary communication activity, which is formed particularly while working with texts of different types [8, p. 8].

The issue of forming pupils and students' text-creating abilities and skills has been considered in contemporary didactics before. For instance, the scholars N. Holub, O. Horoshkina, L. Mamchur, M. Pentyliuk point out that a text is a source of information, product, means and object of activity. Procedure of forming pupils and students' text-creating abilities and skills has been studied by N. Bondarenko, L. Varzatska, V. Melnychaiko, T. Ladyzhenska, H. Shelekhova and others. Arrangement of pupils and students' text-creating activity has been investigated in the papers by T. Horokhova, T. Hruba, O. Karaman, L. Ovsienko and others.

Moreover, the scholars did not ignore the issue of forming text-creating competence in pupils and students. For example, N. Perkhailo studied the peculiarities of forming text-creating competence in students of a profession-oriented school. The thesis by L. Kratasiuk provides theoretical justification and experimental verification of the invented methodology for forming the ability to make up texts of different types using interactive methods, procedures and forms of teaching in pupils

of 5th and 6th forms; basic categories of text linguistics have been reviewed; the concepts of “text-creating activity”, “text-creating competence”, “text-creating abilities” have been defined. In her thesis O. Hlazova proposes scientifically justified and experimentally verified methodology for teaching the 5th form pupils how to make up texts. Being oriented at all the stages of a speech act this methodology facilitates implementation of the principles of prospectivity and succession in forming text-creating abilities. At the same time, the review of scholarly ideas proves that the issue of forming text-creating competence in students of maritime college requires comprehensive study, as long as “teaching languages should be based on the texts in students’ specialty and different types of tasks to them, because a text is a necessary tool intensifying the educational process; the development of students’ oral speech in everyday and professional communication is of great importance” [10, p. 9].

The purpose of the article is specifying the concept of “text-creating competence of maritime college students” basing on the review of scholarly literature on linguodidactics.

In scholarly studies the concept of “text-creating competence” is interpreted in different ways, in particular, it is associated with text-creating activity, i.e. methodical work organized by a teacher or self-organized, which is directed at producing texts of different types, styles and genres [4].

M. Bondarenko considers text-creating competence as a set of abilities to be aware of the subject of an utterance and to build it according to the chosen theme; to define the guiding idea of a future text and to build one’s own utterance taking this idea and communicative strategy into account; to collect and systemize information for making one’s own text up; to plan the content of an utterance and to provide it with a certain connotation; to choose proper linguistic means consciously for building an utterance according to a communicative situation; to find and correct mistakes in the content, structure and linguistic composition of one’s own utterances; to evaluate the made-up text in terms of its content, form, idea and linguistic composition [2].

In N. Perkhailo's opinion, test-creating competence is "an integrated personal characteristic, which consists of personality's readiness for building coherent utterances of different types and styles of speech; command of text-creating abilities and skills, personal experience in composing texts in various ordinary and extraordinary situations; the capacity to evaluate and be responsible for one's own text-creating activity. The maturity of senior school students' text-creating competence will facilitate their effective text communication in different spheres of life, successful educational and professional activity" [12, p. 101].

Look-back review of the scholarly literature has affirmed that the scholars (O. Kopus, O. Kucheruk, H. Leshchenko and others) employ the term "text competence". For instance, when determining the objectives of creating and using the system of methods of teaching Ukrainian at middle school, O. Kucheruk emphasizes that "speech text competence is the capability to know basic linguistic terms; the ability to understand, interpret, and evaluate a text that was heard or read, to distinguish between main and secondary information; the capability for associative speech and mental activity; the capability to plan future text, the capability for speech creativity; the ability to use linguistic means (orally and in writing) depending on the type and style of speech; the capability for monitoring and self-monitoring of the results of speech activity" [9].

O. Kopus believes that text competence is an integral part of teacher-philologist's specialty-related competences (linguistic, literary, methodical), which is manifested in students' practical activity (mastering methods and procedures of text interpretation including conceptual analysis of a fictional work). The researcher emphasizes that text competence is an uppermost level of philological comprehension of a text concept when integrative thinking of a philologist is manifested in the unity of linguistic, literary and methodical competences [7]. M. Vitoshko's opinion is similar: "Text competence is philological understanding of a fictional work, where integrative thinking of a philologist is manifested in the unity of linguistic and literary competences" [3, p. 140].

In the scientific workshops dedicated to the issue of forming students' text-creating abilities and skills O. Bozhko uses the concept of text-creating competence and defines it as manifestation of student's capability and readiness for performing text-creating activity, for applying linguistic knowledge, abilities and skills practically. In her opinion, text-creating competence is, first of all, the main component of linguistic competence; secondly, it is based on the abilities and skills to perform all the kinds of text-creating activity. Thus, text-creating competence is a formed personality trait that appears as a result of one's experience in applying obtained theoretical knowledge as well as abilities and skills of perceiving and creating texts, which provide successful text-creating activity and manifestation of positive attitude to this process and result [1].

We share the opinion of N. Perkhailo who interprets the concept of "text-creating competence" in the following way:

- 1) personality's readiness to show text-creating competence (value and semantic characteristics – personally motivational aspect);
 - 2) knowledge of the content of text-creating competence (cognitive aspect) with the help of which communicative, professional and oratorical functions are implemented;
 - 3) abilities facilitating the implementation of praxeological and reflexive functions;
 - 4) experience in showing text-creating competence in various ordinary and extraordinary situations (pragmatic aspect);
 - 5) emotional and volitional regulation of the process and result of showing text-creating competence (reflexive and evaluative aspect);
 - 6) individual psychological characteristic of a speaker (personal aspect)
- [11].

The structure of text-creating competence has been considered by researchers in different ways. Here are some their views:

- metatext microcompetency containing general knowledge about a text as a communication means created for certain purposes and addressees; considering

the process of making up texts as a motivated, purposeful and culturally determined activity; understanding the importance of background knowledge for interpreting and creating texts; basic knowledge on genres and their characteristics; microcompetency in text typology, which is knowledge of the specific character of texts-creating process, the abilities to review cultural and communicative characteristic of utterances, the abilities to find out markers in messages of different types, the ability to compare texts; text-producing microcompetency (the ability to make up and edit texts) [6];

- three-level formation consisting of invective, optional and elocutive subcompetencies, which reflect the stages of text production [5].

We consider to be prospective the idea that text-creating competence contains text-creating knowledge, abilities, skills, experience in building texts, axiological attitudes and personal qualities, readiness (capability) to create connected utterances of different types (L. Perkhailo); it is formed in three stages related to text-creating activity: pre-text (finding out the peculiarities of making up texts while perceiving, understanding and interpreting an utterance); text itself (applying language means according to communicative aim in speech producing process); after-text (perfection of an utterance) (L. Kratasiuk).

The results of maturity of text-creating competence is maturity of text-creating abilities, particularly *generalized text-creating abilities* (information and content, structural and compositional, grammar and stylistic, editing) common for all the types of text-creating activity and *special abilities* relating to the structure of certain text types – narration, description and discussion. Special abilities of creating texts in terms of perceiving, understanding, reproducing, building and improving texts of different types, styles and genres are formed in the process of individual cognitive and creative text-creating activity, which is facilitated by person-oriented teaching [8, p. 8].

The review of definitions of the concept of “text-creating competence” has proven the ambiguity of its interpretations, differences in determining its structural components. However, it has shown that this concept is associated mainly with

communicative competence, which is a component of future specialist's professional competence.

Text-creating competence is the main indicator of maturity of professional competence; its components correlate with the requirements of job description to the specialists of this field. Considering the fact that future work of maritime college graduates involves communication with people from other countries speaking different languages we consider the ability of effective and tolerant intercultural communication to be an important component of text-creating competence. The review of scholarly literature has shown that future sailor's work requires the ability to choose proper communicative code providing proper information perception, as long as mistakes are impermissible in their work.

Thus, text-creating competence of future sailors consists of the set of abilities related to different types of speech activity, intercultural communication.

The prospect for further research is considered to be investigation of the ways of forming text-creating competence in maritime college students.

References

1. **Bozhko O. P.** Tekstotvirni vminnia y navychky yak osnova formuvannia tekstotvirnoi kompetentnosti uchniv [Elektronnyi resurs] / O. P. Bozhko. – Mode of access: http://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp21/4/bozhko_tezi-zaporizhzhja.pdf
2. **Bondarenko M.** Formuvannia komunikatyvno-movlennievoi kompetentnosti uchniv na urokakh svitovoi literatury / Bondarenko Marharyta // Vsesvitnia literatura u suchasni shkoli. – 2012. – № 4 (375). – P. 12–14.
3. **Vitoshko M.** Kompleksnyi analiz khudozhestvennogo teksta kak sposob formirovaniya tekstovoy kompetentsii u studentov filologicheskikh spetsialnostey vuzov / M. Vitoshko // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – 2011. – № 4(2). – P. 139–143.
4. **Holub N. B.** Osoblyvosti tekstotvorchoi diialnosti uchniv 5–7 klasiv v umovakh kompetentnisnoho navchannia ukrainskoi movy / N. B. Holub // Naukovyi

chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Series 16 : Tvorchah osobystist uchytelia : problemy teorii i praktyky. – 2013. – Issue 20. – P. 72–76.

5. **Dymarskiy M. Ya.** Problemy tekstoobrazovaniya i khudozhestvennyy tekst (na materiale russkoy prozy XIX–XX vv.) / M. Ya. Dymarskiy. – SPb. : Izd-vo SPbGU, 1999. – 284 p.

6. **Kavytska T. I.** Systema vprav dlia formuvannia tekstotvorchoi kompetentsii u pysmovomu perekladi na inozemnu movu / T. I. Kavytska // Visnyk Chernihivskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni T. H. Shevchenka. – Issue 92. – Series : Pedahohichni nauky : Zbirnyk. – Chernihiv : ChDPU, 2011. – P. 112–125

7. **Kopus O. A.** Rol kontseptualnogo analizu khudozhnogo tvoruu u formuvanni tekstovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury / O. A. Kopus // Nauka i osvita. – 2015. – № 2. – P. 56–62.

8. **Kratasiuk L. M.** Interaktyvni metody v navchanni uchniv 5-6 klasiv stvoriuvaty teksty riznykh typiv : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Kratasiuk Liudmyla Mykolaivna. – K., 2011. – 20 p.

9. **Kucheruk O. A.** Tsili stvorennia y vykorystannia systemy metodiv navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli / O. A. Kucheruk // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. – 2012. – Issue 61. – P. 95–101.

10. **Palamar L. M.** Funktsionalno-komunikatyvni osnovy navchannia ukrainskii movy u vuzi v period natsionalnogo vidrozhennia // Ukrainska mova u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy : tematychnyi zbirnyk naukovykh prats / Ukl. L.M. Palamar, I. V. Koropenko. – K. : ISDO, 1993. – P. 3–11.

11. **Perkhailo N.** Tekstotvorcha kompetentnist yak skladova tsilovoi dominanty profilnogo navchannia ukrainskoi movy / N. Perkhailo // Teoretychna i dydaktychna filolohiia. – 2013. – Issue 14. – P. 90–100.

12. **Perkhailo N. A.** Tekstotvorcha kompetentnist u svitli innovatsiinoi osvitnoi paradyhmy [Elektronnyi resurs] / Nelia Antonivna Perkhailo. – Mode of access: http://konferentsyia.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_2_25.pdf.

Гульчук Т. М.

Текстотворча компетентність як наукове поняття

У статті уточнюється поняття «текстотворча компетентність курсантів морського коледжу» на основі аналізу наукової літератури з лінгводидактики.

Текстотворча компетентність є провідним індикатором сформованості професійної компетентності особистості, а її складники корелюються з вимогами професіограми до представників певного фаху. Ураховуючи, що майбутня професійна діяльність випускників морського коледжу пов'язана з необхідністю спілкування з представниками різних держав, носіями різних мов, важливим складником текстотворчої компетентності автор вважає вміння ефективного й толерантного міжкультурного спілкування. Як свідчить аналіз спеціальної літератури, професійна діяльність майбутніх моряків потребує вміння обрати потрібний комунікативний код, що забезпечує адекватне сприймання й відповідну передачу інформації, оскільки помилки в цих ситуаціях неприпустимі.

Текстотворча компетентність майбутніх моряків містить комплекс умінь, пов'язаних з різними видами мовленнєвої діяльності, здійсненням міжкультурної комунікації.

Ключові слова: текстотворча компетентність, міжкультурне спілкування, професійна діяльність.

Гульчук Т. М.

Текстотворческая компетентность как научное понятие

В статье уточняется понятие «текстотворческая компетентность курсантов морского колледжа» на основе анализа научной литературы по лингводидактике.

Текстотворческая компетентность является ведущим индикатором сформированности профессиональной компетентности личности, а ее составляющие коррелируются с требованиями профессиограммы к представителям определенной профессии. Учитывая, что будущая профессиональная деятельность выпускников морского колледжа связана с необходимостью общения с представителями разных государств, носителями разных языков, важной составляющей текстотворческой компетентности автор считает умение эффективного и толерантного межкультурного общения. Как показывает анализ специальной литературы, профессиональная деятельность будущих моряков требует умения выбрать нужный коммуникативный код, обеспечивающий адекватное восприятие и соответствующую передачу информации, поскольку ошибки в этих ситуациях недопустимы.

Текстотворческая компетентность будущих моряков содержит комплекс умений, связанных с различными видами речевой деятельности, осуществлением межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: текстотворчий компетентность, межкультурное общение, профессиональная деятельность.

Відомості про автора

Tetiana Mykhailivna Hulchuk – graduate student of Department of Ukrainian Philology and methods of teaching professional disciplines SI “South Ukrainian National Pedagogical University Named After K. D. Ushynsky”.

The article was received by the Editorial Office on 02.12.2015.

The article was put into print on 19.12.2015.

Peer review: O. A. Kopus, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor